عناصر انگیزه‌ها و دستاوردهای قیام ۱۵ خرداد

ابوالفضل دهقان باغی

همانگونه که میدانید عوامل تاثیرگذار در ایجاد و بنای انقلاب اسلامی و نظام مقدس جمهوری اسلامی عبارت بودند از اتحاد و همدلی مردم(وحدت کلمه)، رهبری آگاه و الهی و نیز ایمان به خدا و قیام برای برپایی دین مبین اسلام بر پایه آموزه های اسلامی و لذا این نهال نوپا نیاز به آبیاری داشت که با خون عزیزان این سرزمین نهال انقلابمان آبیاری شد و برکت این خونهای پاک و برکت این شهداست که نهال انقلاب امروز به درختی تنومند تبدیل شده که هیچ بدخواهی نمیتواند دربرابرش قد علم کند و به این آسیب رساند که یکی از این رویداد های خونین و تاثیرگذار قیام ۱۵ خرداد بود و از این قبیل حرکت های بزرگ در نظام ما بسیار است که حضرت امام (ره)به یوم الله تعبیر میکردند، این ایام الله و خون شهدا این نظام مقدس را بیمه کرده است تا به جایی که این همه توطئه و خراب کاری و ترور و جنگ تحمیلی و هزاران فتنه دیگر نتوانسته است کوچک ترین خللی در عظم راسخ این ملت پدید آورد، در این مختصر به عناصر پدید آوردنده ایم قیام اشاره میکنیم.

عناصر قیام ۱۵ خرداد

به گفته مقام معظم رهبری: اولین عنصر مردم و دومین عنصر رهبر و امام و سومین عنصر انگیزه مذهبی و روحیه شهادت‌طلبی و فداکاری برای خدا بود. این سه عنصر ۱۵ خرداد است و در ادامه رهبر معظم انقلاب: فرمودند نطفه انقلاب ما با این سه عنصر بسته شد.

ماهیت قیام پانزده خرداد

ماهیت قیام ۱۵ خرداد را باید ماهیتی مردمی و برخاسته از اعتقادات بنیادین ملتی مسلمانان دانست. قیامی که با باورهای اعتقادی دینی و با عبرت از درس‌های تاریخی اسلام همچون قیام خونین کربلا ادامه پیدا کرد. این قیام برخلاف حرکت‌های انقلابی دیگر که به دنبال تحقق شعارهای روشنفکرانه و ملی گرایانه بودند، انقلابی مردمی و اسلامی را صورت بخشید. امام خمینی (ره)دراین‌باره می‌فرمایند: ۱۵ خرداد برای اسلام بود و به اسم اسلام بود و به مبدئیت اسلام و راهنمایی روحانیت، ۱۵ خرداد را به وجود آوردند. با توجه به آنکه ماهیت سیاست‌های رژیم شاه، مبارزه بافرهنگ مذهبی و اسلامی مردم ایران بود. ازاین‌رو این قیام‌ها برای دفاع از فرهنگ اسلامی و ارزش‌ها و هنجارهای مذهبی مردم ایران به وقوع پیوست. قیامی که دارای ماهیت اصیل دینی و مذهبی بود.

واکنش‌های حکومت پهلوی

پس از درگیری‌ها نخست‌وزیر یعنی اسدالله علم در مصاحبه با روزنامه هرالد میز خطابه تاریخ ۱۷ خرداد سال ۱۳۴۲، امام و دیگر علما را تهدید کرد و گفت آنان محاکمه نظامی خواهند شد و ممکن است حکم اعدام آنها صادر شود. شاه ملعون نیز دو روز بعد یعنی در تاریخ ۱۹ خرداد سال ۱۳۴۲ در سخنرانی بیانات امام خمینی (رحمة الله علیه) و تظاهرات مردم را به تحریک و پول بیگانگان دانست زیرا جمال عبدالناصر در آن زمان به خاطر روابط صمیمانه و همکاری شاه با اسرائیل رابطه خوبی با شاه نداشت و روابط خصمانه‌ای را شروع کرده بود.

رسانه‌های آن زمان نیز ادعا کرده بودند که فردی به نام عبدل قیس از بیروت با هواپیما وارد فرودگاه مهرآباد شد و در گمرک حدود یک‌میلیون تومان از او کشف‌شده و بعد از بررسی‌ها اعتراف کرده که این پول را از طرف عبدالناصر برای افراد معینی در ایران آورده بود.. این قضایا، نخست وزیران زمان یعنی علم به وزارت‌های کشور ایران دستور داد که حمایت‌های خود را از قربانیان ۱۵ خرداد انجام دهند و این حمایت‌ها تا بهمن ۱۳۵۷ ادامه داشته و از بودجه نخست‌وزیری داده می‌شد.

زمینه‌ها و انگیزه‌های شکل‌گیری قیام ۱۵ خرداد

الف) رژیم شاه به دنبال تضعیف جایگاه مرجعیت شیعه بود، که امیدش به اجرای این نقشه با فوت آیت‌الله بروجردی بیشتر شد و با این کار نقش امام هم به‌عنوان شخصیتی بزرگ و علمی در حوزه تضعیف و به حاشیه برده می‌شد؛ ولی با اراده خداوند نه‌تنها آن نقشه اجرا نشد بلکه محبوبیت و شهرت امام در جامعه بیشتر شد.

ب) مبارزه امام با لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی که در آن به حذف اسلام از شرایط نمایندگی مجلس و لزوم سوگند به کتاب‌های آسمانی به‌جای قرآن و... اشاره‌شده بود؛ این امر باعث محوریت یافتن بیشتر امام در مبارزه و شکل‌گیری قیام ۱۵ خرداد شد.

ج) سخنان کوبنده و افشاگرانه امام شاه را بیش‌ازپیش تحقیر و رسوا کرده بود. شاه نیز عصبانی و دستور داد امام را در سحرگاه ۱۵ خرداد سال ۱۳۴۲ از منزل مسکونی خود در قم دستگیر و بلافاصله به تهران بیاورند. در مرحله نخست در سلول انفرادی، زندانی شدند و سپس به پادگان نظامی که تحت مراقبت کامل بودند منتقل شدند. این هتک حرمت به مرجعیت شیعی یکی دیگر از زمینه‌ها و انگیزه‌های شکل‌گیری قیام ۱۵ خرداد بود.

د) انجام برنامه‌ها و اقدامات غرب گرایانه و مخالف ارزش‌های دینی و اسلامی؛

و) برگزاری انتخابات فرمایشی و ایجاد مجالس مطیعی به‌منظور کم رنگ کردن قانون اساسی.

سجاد دهقان باغی
طلبه پایه دوم